

487610

GÂND NOU

REDACTORI : NICULAE NICULESCU - CONST. LUPESCU

GRUP FUNERAR
DUPA LE GOFF

GRAVURA
IN LEMN

ANUL I Nr. 4

GRUPUL

MAI 1934

APARE LUNAR LABUZĂU

HANUL VECHIU

La hanul vechiu cu răurușcă,
Surpat în drumul plin de foi.,
Cînd, din ferestre, vîntul mușcă,
Topesc în ceară anii goi.

Cum cade finul pale, pale,
Pe banii roșii de apus.
În galbena'n serării jale
O lacrimă pe gînd și-am pus.

Eu cînt, și beau rîzînd. Hangița
Văzu că risul meu e stîns.
De toamnă grea roșește vița.

— Să bem un vin și mai aprins!...

IOAN GEORGESCU

JOC MATINAL

Dansînd ferestrii luminate
Trup șuerat în boare de fiori.
Omul cu ochi de auroră
Tainic sărutase pentru tine, flori.

Surisul tău era lumină
Și imn risipiad argîntul ceții.
Din sinii pres.mîși în palmă
Te dăruia ofrandă, dimineții.

Grădina te ademenise.
Topînd în roua — caramea
Fugeai... o ciută speriată,
Urmărită de închipuirea mea

ȘTEFAN CRĂCIUN

AMURG

A'ncremenit amurgul
Cu țipătul pe cumpeni
În margini de ogoare
Aprins de nsângerari,

Se luptă în tăcere
Apusul să-i înfrîngă
Cu pulberi de lumină
Svârlite peste culmi

Cu fâșâiri surde de aripi
Pălcuri de ciori se duc spre zare
Plutînd încet-și cobitori
Jelesc pe cel ce moare.

ION BOGDAN

Estetica lui Croce

de NICULAE NICULESCU

Benedetto Croce e cel mai ilustru nume pe care la dat arta, ca gândire. Și totuși el este un dușman al gândirii filozofice tocmai pentru că nu este gândire în sensul adevăr-artă.

Puținii făuritori de norme estetice atâr-nă arta unor condițiune ce nu sunt artă și atunci, oricât n'ar respecta conduita ce și-o impun, ajung s-o transforme în altceva, s-o denatureze, ceiace determină, poate, o stagnare în înțelegerea, teoretică, a frumosului.

Singura autentică este căutarea înțeligerii artei în aspectul său definitiv, fără să fie dependentă — și forma finală e artă pură. Dealtfel făgașul deschis de cei care făceau estetică duce numai la această concluzie, însă oameni cu autoritate nediscutată, mai ales filozofii, i-au îngreuiat noțiunea, conformându-se diferitelor curente, sau născându-le, — în special sociale, pe care le decretau adaptabile oricărei activități spirituale.

Mulți susțin că, Croce în orice operă a sa e un hegelian alături de Giovanni Gentile. El tăgăduște cu toată seriozitatea, nerecunoscând decât influența lui Francesco de Sanctis, maestrul său, și poate pe aceia a lui Arturo Labriola. După cum se știe acești doi sunt Legelieni recunoscuți, mai ales Labriola. E adevărat că școala, Croce, a făcut-o sub critica lui de Sanctis, singurul care îi dădea valoarea artei pure.

Benedetto Croce frământând problemele închise în cărțile de toate specialitățile, din colosală sa bibliotecă la Neapoli, lăsând deoparte atâtea erezii filozofice asupra frumosului, găsește adevărul. Și l-a găsit cu adevărat, după ce demult își pusese întrebarea, *ce e arta?* A găsit-o singur, gîndind logic la scopul artei, la om și mai ales, la greșelile este-

tilor, pe care le combătea, deși, încă n-avea stăpînire pe noțiunea, *arta*.

În primă definiție, arta e ceiace știm că e artă, spune Croce. Și atunci nu este altceva decât viziune, intuiție. Intuiția e producerea unei singure imagini; — la singular pentru că el prevede unitatea exprimării, prin imaginație, care e o proprietate extra-artistică pe acelaș plan cu fantezia facultate curat artistică.

S'a căutat a despărți arta în componente, unele principale altele mai puțin principale, dăunând, în chipul acesta, unității și adevărului că arta e o sinteză estetică, departe de a o subordona considerentelor materiale. Pornită, arta, din intuiție, spiritualitate, e sentiment, e realitate. Lessing, cu o influență considerabilă în critică, fragmentar, dă cea mai greșită definiție. Referindu-se la pictură spune elementar, dovedind o nepricepere, sau mai bine o înclinație către materialism, că, pictura reprezintă *corpurile*.

Erorile dau puțință lui Croce să definească arta ca ceva real tocmai pentru că reprezentarea materială e un fapt ireal. Asta în ciuda dovezi că materia poate fi pipăită, simțită numai material. Singura realitate e intuiția, sentimentul plus imaginea, care ne dau arta. Aceste două, adică, sentimentul și imaginea, nu se pot despărți existînd în sinteză.

Culminația materialismului din veacul trecut dă o luptă influențînd concepția în estetică. Price realizare artistică e împărțită în două: conținut și formă. Conținutului apropiat, deia topită în orice formă. Formaliștii nu vorbeau decât de reprezentarea fizică, deci, după Croce, irecală, singura realitate e sentimentul, care dă simbolul în artă. Artă nu-i decât o aspirație imediat și perfect închisă în-

tr'un cerc de reprezentări. Sunt cuvintele lui.

Tot ce este în afară de domeniul concepției artă pură, spune Croce, e *nimic*. Da exista formă și fond, dar nu separat, cît timp sunt privite ca artă, prin relația lor. Unitatea se concretizează. Dealtfel artistul, dacă n'ar realiza arta fără unitate, sentiment, n'am simți că realizarea se adresează nouă, spiritului.

În zilele noastre a luat naștere definiția artei ca un reflex al instinctului sexual, o eroare tot atât de mare ca aceia a esteticii edoniste care pretinde că este un aspect al plăcerii. Probabil s'au gîndit la plăcerea simțită altfel, privind o realizare de frumos. Au luat nașterea globală, fără a discerne aspectele. Adevărat, arta e o formă cu totul particulară a plăcerii. Sensul, poate, trebuie căutat, dincolo de aspectul material. Atît cît este viziune, intuiție.

Estetica lui Croce merge așa departe față de vremea noastră, nefiind folosită, decât de el. Cauza este angrenarea esteticii în anume tendinși. Croce o desmărginește la infinit, prin sensul purității.

Taine, dă naștere filozofii artei, pe care o vede din trei puncte: mediu, moment și rasă. Acei cari urmează calea discuțiilor în artă, după aceste elemente, greșesc prin interpretare. E drept că mediul înraurește asupra operii. Tot așa și momentul, apoi rasa. Estetul italian admite toate punctele de mai sus, dar nu le discută ci numai le privește. Admite un specific al rasei, dar arta pentru el, atunci cînd e artă e ceva fără hotare. Un universal individualizat.

Așezînd arta lângă etică sau filozofie nu e decât etică sau filozofie. Se depășește înțelesul curat al noțiunii. Filozofia

Noaptea pe Bărăgan

Petre se ridică din șanț cât putu de repede și fugi departe în noaptea aproape neagră și mai mută decât tăcerea. Nu mai simțea glodul sub picioarele lui de culțe cu toate că nu mai era obișnuit cu pământul.

Dintr'untăiu nu se temă de nimic ci fugea, fugea cât îl țineau picioarele, fără a se gândi la trenul ce dispăruse de mult și nici dacă s'a lovit cumva. Mai în urmă își aduse aminte că e în loc liber, departe poate de o casă de om, și-i fu frică. Se opri nedumerit, fără ași da seama de nimic. Incet, i se lămurii totul. Se uită în negură fără a vede altceva decât cer și pământ și totul în jur de un cenușiu de nepătruns.

„Unde-oi fi eu?” se întreba el.

Privirile se întorceau furis în noapte, ca la un om ce nu-și mai are seama. Porni totuși înainte, incet. Uită în singurătatea aceia mare, își căpătă ușor judecata minții și nu-i mai fu frică.

„Hm! se minună el.

Luți pasul care deveni mai cutezător. Nu vedea nimic și nu se împiedica de nimic pe șesul întins ce se lărgia în toate părțile

Tocmai departe se părea o zare mai luminată, dar slab, întocmai cum ai vedea prin ceața deasă o părere de lumină.

Pământul acesta îl mai călcăse el; lucruse de multe ori, acolo departe pe plaiurile de munte. Și doar și asta e tot ca ăla, negru și bun îi de bucate. În uzezeala nopții se ridică mirosul crud al pământului, ceiace îi dădu speranță. Mai simțise el aerul acela răcoros și umed în fiecare seară întârziată sub nori de nevăzut, când se întorcea dela locurile de muncă. Și dormise de multe ori pe pământ, cu un căpătâi de fân ce mirosea a florile câmgului. E învățat el cu șesul, cătu-i de lung. Aici nu-s fiare — poate nici hoți. Lui, nu-i e frică.

Cu gânduri bune, mergea în noapte. Incercă să cânte ceva ce-și aducea aminte. Privi în jur cu mai mult curaj. Căută să deosebească un loc cu niscaiva oameni. Nimic.

Dar într'un târziu, tocmai în fața lui departe o lumină cu fâlfâiri scurte, dispăru undeva. Mersese multcel pe drumul acela necunoscut și era bucuros că a scăpat de pacostea de care fugise, și în urmă găsisse o casă de oameni. Departe i se păru că aude o mișcare de viață. Era mai sigur de el, aproape că uitase unde se află, gândindu-se că a sfârșit cu drumul.

Noaptea se mai luminase. În zare o dără de lumină încercuia pământul în mișcarea lui. Se mai răcorise puțin. Căzuse ploaie bunicică în ajun dar pământul sec o supsesse lacom. Departe în câmp erau holde de grâu și păpuși încremenate în liniștea aceia fără nici-o adiere.

Și Petre se miră că nu vede o brazdă de semănătură.

„Vor fi ele, da'n colo cine știe unde, eu nu văd, își vorbea el singur.

Dela o vreme când începu a fi nerăbdător se opri din pricina unor câini cari îl primiră furioși decum îl simțiră. Petrea se apropia incet până la un gard. Se uitase bine și zărise și aci și dincolo, răs-pândite, zaplazuri.

„Măi nene!”... strigă băiatul.

Tăcere

„Măi neică mă!”... strigă iar când jiodiile mai slăbiră mărâitul.

— Care ești acolo mă! se auzi dintre ciăd'iri.

— Eu... om bun...

— Ce cauți noaptea? răspunse vocea.

— Iaca am rătăcit și noi... dacă nu vă e cu supărare o lecuțică de tindă să hodinesc și eu.

Se ivi iarăș o lumină, o lampă care în mișcarea ei făcea să apară și să se răsfângă umbre pe pereții casei și în bă-tătură.

— Păi nu te cunosc... se cod omul cu lumina.

Petre nu răpunse.

— ...Spui că ești om bun?

— Bun... repetă băiatul.

— Vino p'acolo, mai spuse omul.

Câinii se dăduseră după un dos de magazie și mărâiau câteodată. La lătrăturile lor mai răspundeau și alții de prin alte case și se stingeau departe.

Gospodorul duse pe drumeț în tindă. Acesta se așeză istovit pe o laviță, oftând și încercând să se uite la gazdă.

— Vii de departe? îl întrebă.

— Departe...

Ai fi obosit și nemâncat.

— O leacă de apă.

— Mario, scoală tu deacolo, adă nișcă apă și o, țoală pentru drumețul ăsta, că tari-i obosit.

Gospodarul se uită la el fără nici-o curiozitate, cercetându-l poate că n'avea ceva de vorbit cu el.

Petre se simția obosit cu adevărat și s'ar fi culcat bucuros oriunde.

În ușa casei se ivi o femeie cu o roche aruncată pe ea. Ținea o oală de pământ. Dădu bună seara și întinse oala bărbatului. Petre bău în înghițituri mari, o lasă și suflă mult din plămâni.

— Bună, spuse el fără a mulțumi.

Era mai înviorat acum. Omul îl lăsă singur și el se întinse pe țoala adusă de femeie. Cu mâinele sub căpătâi privea dealungul tavanului tindei atât cât vedea. Rămase astfel o vreme. Toate clipele începură să se depene în mintea lui. Săritura din tren, fuga pe întinsul negru al câmpiei mute, când se afunda în întunericul nopții ude și răcoroase.

Departe se auzeau șgomote nedesluite, câte un lătrat singuratec, o fâșiire

ca o părere, se desprindeau din lumi necunoscute, slăbea și iar se auzeau; obo-seala drumului îl doborăse pe Petre.

Întăiu, în gândurile lui, amorțise, nu mai știa unde se află. Adormise deabinelea pe prispa adăpostită.

Zgomote grijulii făcu pe drumeț să sară dia somn puțin nedumerit. Răse prosteste la femeia ce se uita acum la el.

— A răsărit soarele, zise flăcăul.

— Omul meu a plecat pe țarină cu noaptea'n cap, întâmpină femeia în loc de răspuns.

— Departe?

— C'am depărțitel, e toamna dincolo Cozora, o țarină dela împământenire. Că noi nu-s'tem după aceia, dela munte.

— Și eu is dela munte.

Se priviră unul pe altul. Flăcăul strânsese cu grije țolul și se răzimasă de gardul prispei. Femeia sta cu'n petec de cârpă în mână și-l tot motolea.

Era un răsărit de soare ca pe un câmp întins. Cercul dintre pământ și cer prinde o dungă de lumină ca o sârmă și pe urmă se'nroșește treptat cu un nod mai luminos. Totul se îmbracă în mantaua viorie a zorilor. Pământul cu mușuroaie de glod mai luminate, zarea viorie, până și fata omului se impurpurează la răsăritul soarelui mai plină de viață; mai sănătoasă, cutoatecă cu albul zilei încep grijile omului muncitor, necăjit sau fericit.

Femeia îmbrăcată într'o rochie roșie cu crețuri multe multe, strânsă peste un mijloc, fără tulpă pe cap. Avea o față arsă de soare până la jumătatea gâtului uade începea albul pufului, puțin înroșit de răsărit. Femeia era veselă ca zorile dimineții aceleia. Privia la flăcău.

Înalt, cu părul mai mult negru decât castaniu, aproape alb la față. Purta haine de oraș: numai pantaloni și cămașe cusută de acasă, de mama lui. Sau poate avea o soră. Lui Petre parcă îi fu rușine de privirea femeii și își roti privirea încurcat. În sinea lui se deșteaptă ceva de care nu și-a dat niciodată seama.

— Cum ai venit pe la noi?

— Am rătăcit azi noapte...

Se uită unul la altul. Maria întreba mereu și-l privia.

— Te duci acasă?

— Nu... răspunse Petrea, nedumerit. I se părea acum că nare niciun rost. Nici să meargă la munte, la el acasă, dar nici să rămâin la casa asta streină, unde nu cunoștea pe nimeni. Și gospodarul, apoi și nevasta lui se dovediră a fi oameni primitivi. Puțul din bătătură, coșarul peste tot ca la el acasă. Mereu se gândea „ca la noi acasă”.

Lumină deplină pretutindeni. Câteva case și atât tot, în cuprinsul aceia nefârșit de câmpie și miros de ogradă și de pământ. În depărțări se zărea cum-păna unui puț, și poate oameni lucrând cine știe unde, și care se mișcau în punctulețe mici, negre, leneșe. Pe undeva pe aproape, un hămăit de câine pu-

(Noapte pe Bărăgan)

uros, o bătae de aripi, un cutcurigat de cocoș, fanșoș, între găini. Aerul stătea nemișcat de adierea săcoroasă a unor dimineți. Așa e întodeauna vara prin părțile acestea. Cu săptămânile nu adie măcar un vântuleț. Numai către toamnă prinde a sufla vântul, iar iarna e viscol cumplit de nu poți eși afară din casă. Primăvara, se rostogolește un vânt cald pe luciul zăpezii topite și o usucă.

Lui Petre îi venea să plece de aici, dar în gândurile lui uită o clipă. Se simțea singur și aici pe prispă și în câmpul ăsta vraște. La ei era munte în dreapta, munte în stânga, munte ori unde priveai. Și satul lor era sus lângă drum; iar jos curgea o apă.

Timpul se scurge lesne pe albia vieții. Bucurii și neazuri se amestecă în apa vieții. Ici și colo, unul se naște, altul moare. Toți oamenii se frământă într-o luptă, grea pentru unii, ușoară pentru alții. Unii sunt fericiți — alții caută fericierea pe care n'o ajung niciodată. Omul e sortit dinainte de a se naște; „ce-i scris în frunte e pus”.

Petre, pribeagul nostru se aciuse bine la casa gospodarului Mihai, bărbatul Marii, Făcea treabă ici, treabă la celalt. Muncise toată vara pe ogor cu oamenii din cătun. Iși făcuse un culcuș bun, cum a dat dumnezeu, în coșarul lui Mihai.

„Când va veni frigul, îi spunea aceasta, apoi măi Petrea, vin să te culci și tu în polatră, căci s'o găsi și pentru tine un colțisor”.

Nevastă-sa, Maria, nu spunea niciodată nimic. Ce zicea bărbatu-său era bun zis.

Amurg de seară roșie, cu sclipiri de raze învăluia totul în lumină ruginie. Amurg de toamnă în șes. Pulberea închidea depărtările într'un fel de perdea rară prin care răzbătea lumina.

— Tot îi mai bine aici decât pe acolo pe unde am pribegit eu, îi lume multă, se trăește greu și din hrana și din toate, spuse pribeagul.

— Așa e, p'acolo sunt oameni mulți și au și nevoi multe, zise gospodarul.

— Aici e muncă mai multă, dar se și hodinește omul. Muncestă ce munceste și după vremea asta stai toată toamna și toată iarna, câtui de mare. Trăești din agonisita câmpului... te mulțumești cu ce ai. La oraș te zbați tot timpul.

— D'apoi c'asa e măi Petrea, că tari-i greu acolo dupăcum spui tu.

— Eu stătui două luni și nu m'am împăcat. Găsește ce găsești de lucru, dar când stai, e rău. Intinzi mâna și nu-ți dă nimenea un codru de pâine. Și e multă lume nenorocită... copii rupți și flămânzi.

— Așa o fi... a așa e... vorbi Mihai.

— Și mulți n'au adăpost. Nu ca aici sau ca la noi la munte. Acolo de toate is; și bucate și lemne că-i bun pământul. Trăește lumea mai protește, da'trăește. — Da'măi Petreo, ce și-a venit ție să pleci depe lecurile voastre?

— Ei nea Mihai, când i se bate omului... așa din senin... și am și eu o fășiută de fărâna, am casă... da nu ști dumneata...

— Ai plecat de vr'o jumat'de an.

— O fi...

Flăcăul vorbea încet, și rar, sfătuitor, căci era doar bun băeat. Altmintrelea Mihai nu l'ar fi ținut la ușe. Era prieten cu toți, Se strângeau sărbătoarea sătenii, în satul ălălalt, la cârciumă, el printre ei.

În culcușul lui momăia cântece și ofta după fiecare vers, Cânta încet ca pentru el, și-l durea, Nu dorul îl frământa căci nu lăsase pe nimeni în sat la el.

Se întorcea pe toate părțile și nu-și găsea locul. Rămase un timp cu fața în sus și gândia, nici el nu știa unde. Nu putea dormi. Se sculă și eși afară din polatră.

Linistea nopții mistuia șgomotele. Câteodată, un fășait ca de lăcustă mai rupea tăcerea. Noapte, început de noemvrie cu cerul verzui și lăptos, toate stelele clipeau la privire. Aerul alb, pământul luminat dintr'un loc nevăzut. Fiece lucrător avea umbra lui, ca trupul sufletul. Răcoare ca într'o zi de decemvrie, cu îngheț și fără vânt.

Flăcăul s'a dus la coșar, dela coșar la portă, a stat locului în mijlocul bătători cât a putut răbda de frig. Mai apoi s'a rezemat de zaplazul curții și a privit lung o fereastră dela casă. Privea mai mult în gol.

Un zgomot, nici el nu știu ce, îl făcu să plece încet. Intră în polatră și se culcă. Adormi repede, împăcat în gândurile lui de flăcău.

Mihai plecase departe la oraș cu ceva grâu să-l vândă pe parale bune. Lăsase toate în grija lui Petrea. „Să fi cu ochii în patru” i-a spus el când a plecat.

(Continuare în pag. 9-a)

(Estetica lui Croce)

își pierde înțelesul, așa cum e arătată azi când nu mai are aspect de artă. Iar cugetătorii nu și-au dat seama, după Croce, că totuș e arta nedependență.

De multe ori s'a căutat a o pune în slujba religii sau istorii prin reprezentarea simplă a imaginilor. Nu s'a ajuns niciodată a fi una sau alta, atunci când e vorba de creație, a fi altceva decât arta. Numai atunci avem o reprezentare pură. Fie că, cel care a lucrat, a folosit imaginea ca om-artist sau ca artist-om, dupăcum desparte el, Croce, felul de manifestare intuitivă la cel care lucrează o operă.

Dupăcum spuneam, morala când e dusă către artă e numai artă, căci un artist, un poet spre pildă, trebuie să fie — și este — moral prin misiunea sacră de sacerdot al frumosului. În privința aceastei estetice italiană fulgeră pe falsificatorii „scumpei închipuirii” care e arta; atunci când e lipsită de moralitate se nimicește ideea de puritate.

Noi nu putem despărții și cerceta elementele de sinteză — arta e sinteză — tocmai din cauza unicității, a dualității fond — formă și a unor distincții, diverse după Croce; tip, concept, număr, măsură, moralitate, util, plăcere, durere, toate intrând în frumos rămân neapărat artă.

În distincțiile, moralitate, plăcere, durere — chiar util prin plăcere — deosebim complexul sentiment. Dar ține de ordinul intuiției artistice și e totdeauna lirică. Dealtfel avem de-aface cu un sinonim, lirica fiind numai cu un artist, prin puritatea unicității în creație.

Intrând în condițiunea artistului, te ciocnești de realitate, ca o unitate neapărat spirituală. Această unitate e perfect întreagă — contrar n'ar fi unitate — din ea nu se pierde nimic, deci alte eternă, cum pretutinde Croce.

Pe ilustrul italian îl supără interpretarea — drept vorbind destul de anapoda, a esteticii, de către critici. Oamenii aceștia, niște bătaioși în ale condeului, nu vor să recunoască în operă realitatea și totuș strigă găsirea artei cura-

te, pe care n'au s'o afle niciodată ei căci Croce a anticipat-o. Și doar faptele au un aspect simplu, dar nu pot obișnui pe critici de a se lipsi de norme, de calapoade. Arta n'are legi.

Dar trebuie să vezi asta. Are numai probleme de deslegat. Contrar n'ar exista finalitatea arta e artă.

Estetica lui Croce e ușor de înțeles dar încă greu de aplicat, oricât am recunoaște adevărul deslegat de el. Croce o prezintă ca o speculație, chiar filozofică (să fie pură), astfel ajungând la nimicirea dualismului și a materialismului.

Estetica lui presupune gândire curată și vastă concepție depre artă, până la desmărginire. E vorba de spiritual, de sentiment universal, etern.

Găsește în operă — natural prin discernere — logică și fantezie, deci judecată și gust. O condițiune pentru opera de geniu. Atunci poți ataca, nu se stirbește nimic, căci, zice Croce, opera dată pe geniu și gust — numai atunci e artă — e aprobare generală și seculară.

Niculac Niculescu

CUM AM CUNOSCU PE GRIGORESCU

Maestrul Mih. Rădulescu pictor și profesor, fost elev al marelui Grigorescu, arată în rândurile de față cum l-a cunoscut pe acesta, demult, atunci când celebritatea artistului ajunsese la apogeu.

Primele momente ale aproprierii maestrului Rădulescu nu le putem publica pierzându-se manuscrisul întocmit încă de mulți ani, iar înăprejurările, deocamdată îl pun în situația de a nu le putea scrie, astfel dăm doar câteva pasagii din începuturi, urmând ca în alte numere să adăogăm alte amintiri din vremile de altădată, de frăția boemilor artei noastre.

Azi, d. Mih. Rădulescu, încă tânăr pentru artă, în plinătatea intuiției artistice, posedând vaste concepții de creație în manieră impresionistă, apropiată grigorisceană, dar personal depărtată, și-a fixat în câteva trăsături lucrări în curs de studiu și care vor face la toamnă, subiectul unei expoziții, desigur de succes, amintind pseudonimul RaMi apreciat acum aproape trei decenii, fulgerător de scurt, din cauza retragerii sale din câmpul trâmbișașilor artei, în solitudinile căutării pentru creația definitivă. O răbdare de titan.

Pe la ora 4 am plecat spre Batiște. Am găsit ușor numărul casei; dar nu mă prea hotărâam să intru. Casa la parter era o prăvălie, etajul era ocupat de artist, în sfârșit, am intrat în curte printr'o porțiță și am sunat jos. Peste puțin timp apără în capul scării, deschizând ușa, un flăcăiaș svelt, îmbrăcat complect în costumul nostru muntenesc și mă pofti sus. Urmându-l, îl examinam cu privirea și recunoscu în el pe „Ciobănașul pe valea Prahovei”, Ciobănaș cu turmă mică și pe toți ciobănașii care urcau cu oile pe coastă sau se răsăfătau înținși pe pașiște, în tablourile văzute de dimineață la expoziție. (La Ateneu- n r)

Sus, în culoar, în deschizătura unei uși atras de sgomotul venirii noastre, aștepta Grigorescu.

Purta beretă și haină scurtă de catifea cafenie, pantofi de păslă, și ținea în mână paleta, pensulele și malstocul. Lucra.

Ce fericire ! să văd la lucru pe Grigorescu.

— Vă caut !

— Bine c'ai venit, fiindcă... doream să ..,haidem înăuntru.

Am observat că vorbea cam tărăgănat. Il urma în atelier, o cameră nu tocmai mare cu pereții căptușiți cu rastoluri de sipci pe care erau agățate tablouri. În mijloc, pe un șevalet scund, era pus un tablou înrămat la care Grigorescu re-

— Ah ! Ce frumoase sunt.

— Da, unele sunt, altele... de... știi, d-le Rădulescu, la noi lumea e curioasă, adică vreau să zic, noi... n'avem cunoscători. Aici am unele lucrări bunicele care care nu atrag și acolo unele mai slăbuțe care plac. De una mie-mi pare bine, că-mi rămân.

— Dar acesta d-le Grigorescu, mie mi se pare complect și nu văd ce i-ar mai trebui.

— Vezi ? Iacă acesta a fost vândut unora acum doi ani și mi l-au trimis ca să-l semnez. eu cam uit să le semnez, și aci la noi, se ține mai mult la asta decât la valoarea artistică a tabloului.

— Ce frumos e autoportretul dumneavoastră, păcat că e așezat în lumină rea.

— Apoi, eu le așez aici, așa... la întâmplare... dar uite ce e... eu te rugasem să vii... am să te rog ceva, însă mai dinainte te-aș ruga să nu te superi știi după cum spusei, aici la noi lumea e curioasă și nu judecă voločea reală nici a lucrărilor, nici a oamenilor, și d'aia ... dar să nu te supere.

În timpul acesta el pune din când în când câte un accent pe tablou, eu urmăream lacom maniera, și nu mă pricepeam de ce voia să nu mă supăr.

— Uite chiar eu, urmă el, când eram la Paris, în primele timpuri, nu mă jicnea întru nimic când vreun prieten binevoitor vroia să mă ajute.

Instârșit am priceput. Nu vroia să mă jicnească oferindu-mi ceva, ca să-i ușureze situația îi spusei :

— Domnule Grigorescu, eu sunt băiat sărac și aș primi mai ales din partea unei persoane onorabile, orice fel de ajutor, cu multă recunoștință.

— Ei iaca bine. Uite, am un costum de haine pe care nu le pot purta, fiindu-mi strimte ; nu le-am purtat nicicând, ..te rog să le primești ca dela un prieten.

— Vai domnule Grigorescu, vă mulțumesc — vă mulțumesc din suflet..

— Bun. Și acum o să te rog să-mi aduci să văd și eu din studiile dumitale academice. Ai început culoarea ?

— Puțin, am lucrat până acum mai mult după antici.

— Poate e bine. În tot cazul, adă să văd. Ti-oi da și eu ca mai bătrân, consiliu

Am mai stat puțin și apoi cu pachetul la subțioară am plecat fericit.

A doua zi după amiază, am îmbrăcat hainele și am pornit spre Atheneu.

Cu toatăcă n'aș fi vrut ca în aceste amintiri să vorbească despre mine, totuși nu mă pot opri de a spune câte ceva.

Așa de pildă : măcar că hainele, îmi veneau foarte bine, mă simțeam rău în-

trânsele. Dunga pantalonului aș fi vrut să fie mai șifonată, haina mai roasă. A-veam impresia că toți se uită la mine, mă cunosc și rād în urma mea,

Ca să nu mă 'ntălnesc cu vreun coleg să nu mă văd înfolit, ocolii mai multe străzi și mă speriai de mutra de baronet se-mi arăta oglinda dela Socec.

Ajuns la expoziție mă temeam de prima întâlnire cu Grigorescu. eram jenat foarte sub noua mea înfățișare și regretam hăinuțele mele sărăcuțe în care mă simțeam așa de bine. Am intrat în sală era Grigorescu și veșnicul Nea Hristache.

— Bine că veniși domnule Rădulescu căci tocmai voiam să plec.

Mi-a dat mâna făcându-se că nu-mi vede gâteala ; totuși eu am simțit că roșisem și fața-mi ardea.

Grigorescu plecă și trecui în sală. Era devreme și vizitatorii nu fucepuseră a veni, așa că mă aranjai în liniște să sorb cu lăcomie cu ochii, cu sufletul, cu toată ființa mea, operele maestrului. Sânt deatunci aproape treizeci de ani (azi patruzeci n. r.) și veșnic le văd în ochii minții mele, le visez și le-oi vedea cât voi fi.

Despre impresiile mele însă voi vorbi mai pe larg cu altă ocazie.

Pictorul MIH. RĂDULESCU

Cartea cu vise

*Azi cresc ape turburi
în fluvii în isvoare
munții cad lângă suflet
columnele în mare*

*e un incendiu în arbori
o urgie în stânci
în noi fulgerele lasă
urme adânci*

*sîntem o garafă spartă
o filincă fără glas
un chef terminând cu o ceartă
un junghiu sub țifă rămas*

*sîntem un burg căzut
sub el însuși ca un miel
lonțul care s'a rupt
inel cu inel*

*sîntem iarmarocul
peste care plouă
obositul paing care nu mai poate
clădi o pânză nouă*

*iar deasupra acestor ruine
îngă porțile 'nchise
inima noastră este
o carte cu vise...*

DEM. ILIESCU

Dragoste în fragmente

Ne cunoaștem de mai mulți ani, dar niciodată mai mult decât un salut, ce mai faci Marta? Atât, și încolo nimic. Poate simțiam uneori oarecare simpatie pentru ea, dar era ceva trecător. Distanța dintre noi, necunoaștința sufletelor, mă făcea să admir fata după felul cum se îmbrăca. Simplu și corect. Li eșeau forme bănuite pentru mai târziu. Dar niciodată n'aș fi crezut să pot avea cu ea o apropiere temeinică, nici chiar fugară.

Știam că ea continua o dragoste din liceu cu un prăpădit de student, oficios și viciat, și după cum îmi mărturisea în urmă — cred că minția — ne dam numai bunăziua, ne plimbam, ne întâlneam prin dosul poștei, iar bilete primiam printr-o fată a unei gazde din vremea liceului. Spunea Marta.

Apropierea noastră a pornit de aici. Nu mai știu însă dela ce punct. Dar eu trebuia, simțiam că trebuie, s'o despart de derbedeul ăla, și nu simțiam că o fac pentru a mă apropia de ea. Târziu am simțit ceva inexplicabil, atunci când prietenii mei vorbeau de dansa cu dorinți aprinse, de flacăi. Îmi venea să-i palmuiesc, să-i dau pe ușe afară. Câțiva mai guralivi mi-o spuneau că, bună fată am ales, frumușică și cuminte.

Nu știu cum să scap de Mircea, îmi rise ea stând în picioare, rezemată de soba de zid.

— Stai jos Marta, căci sunt silît să mă scol de pe scaun. De obicei eu scriam la masă, și ea mă găsea astfel și nu-mi îngăduia să intrerup.

— Vrei să-l îndepărtezi... m'ai găsit tocmai pe mine să fac lucrul ăsta... mi-e cam neplăcut să despart două inimi.

— Desigur, când ai iubit e neplăcut... — N'are importanță că am iubit, sau nu... căci așa cum am început a judeca iubirea, îmi dau seama că nu-i nimic serios în afară de anume sacrificii prietenești.

— Zău!... și care ar fi sacrificiile alea? mă întrebă Marta.

Vorbeam multe. Zile întregi de vizitele ei cu care mă obișnuisem, întâlniri așa din senin, în oraș. Apropierea noastră se năștea din vorbă multă, cu căuturi aproape voite, pentru a descoperi gândurile.

Sunt întâmplări prin care au trecut toți, dar rar acei cari să fi suportat luni de zile un interior mai aprins decât al meu. Aproape inconștient, se desvoltă o voință de apropiere, de care nu eram sigur că o simt în întregime.

Marta se vălta că amorul ei o urmărește decâteori ese pe stradă.

— Descară mă plim cu Lala pe bulevard și știu că are să vie după noi, arc să ne conducă acasă. Să vii și tu... nu îndrăznește.

— Dar, nu mai vrei să continui dra-

gostea cu el? Adică e inutil... pleacă la țară... chiar la sanatoriu, e tuberculos... nu mai vine.

Eu sunt acela care am despărțit-o. Că e tuberculos și-i periculos, că-i lichea și ea va suferi mult. Dar puneam un egoism vizibil în toată șiretenia mea.

Când pleca era îngrijată.

— Ce o fi zicând mama de mine că nu mai viu acasă... am înșelat-o... știe că sunt la Maria.

— Nu-i nimic, bine că nu știe unde ești acum. Dacă te-ar afla că stai în odaia unui băeat... și mai ales la mine...

— M-ar certa... m-ar bate.

Și stătea încă o jumătate de oră, rezemată de ușe, iar eu în picioare în cealaltă parte, s-o pot privi. Îmi plăcea capul cu ochi care nu vroiau să trădeze nimic, gura cu buzele cărni, cu punctele din obraji, sânii frumos bombași sub țesătura groasă a jerseului albastru deschis. Sta rezemată, leneșe și aștepta să-i vorbesc mereu. Poza ei o am și acum.

Scenele astea s'au întâmplat aproape două luni de iarnă, până s'a ivit primăvara verde. Pe urmă alte luni de vară, și toamna ne-am certat.

O ispită erau buzele și gropițele din obraz, care apăreau simpatice, când râdea ușor și probabil sincer, la vreun atac al meu.

— Te-a sărutat ăla vreodată? o iscodeam.

— Nu... dădea ea din cap, ce crezi că-s proastă?

— Îmi vine greu să te cred, mai ales când văd buzele tale... apoi eu te-aș săruta...

— Hai, nu te'ntrece, că plec, dacă mai spui...

Trebuia să mă resemnez, căci n-aș fi vrut să plece. Dacă se putea să rămâie cât mai mult. Când pleca lăsa regrete și vise. Mă gândeam la ea. Și azi, după un an, m-am convins că și ea se gădea la mine. Cred că numai în felul acesta se contopesc sufletele, după ce se cunosc în dorinți sincere în capricii, dar mai sigur în fapte de nestatornicie sufletească, fără să-și întrezărească chinul pe care îl dă pe nesimțite intențiile cu totul curate. Eu sufăr și acum, nu resemnat ci rece, nu în speranța unei viitoare apropieri, ci pentru că îmi dau seama că și Marta a simțit acelaș lucru. E de ajuns să fi existat o clipă din clocotirea accia a inimii, născută din ceiace noi numim dragoste.

Primăvară veselă, plină de viață, plimbări pe bulevard, în dupăamiezi, seara în bezna castanilor cu coroana joasă, umbroasă, ocolind perechi de amanți, zăriți în siluete extompate, printre copaci, contopiți pe băncile comode.

Ziua ne întâlneam ca din întâmplare, instinctiv știam când eșim și la ce colț vom trece. Totdeauna când soarele era mai puțin dogoritor și bulevardul stropit împrăștiind racoare în aer.

— Te plimbi? o întrebam eu în capul străzii.

— Da, răspundea ea simplu.

— Atunci mergem în sus.

Vorbeam rar și prudent. Uneori ne simțiam stingheriți de privirea agresivă a unor fete care se plimbau cu mamele lor.

— Marta, vezi cum se uită la noi?... ei cred că ne iubim. O spuneam rece, răsând, dar din toată inima.

— Creadă ce-o vrea... ce-mi pasă dacă nu-i așa.

— Sigur... lumea își inchipue multe, adăogam eu cu oarecare răutate.

— Vezi, zicea Marta, tu ești un băeat care n'ar spune mai mult decât și-ar displace ție... ești egoist, și întorci lucrurile în favoarea ta.

— A, te gândești că am contribuit și eu la despărțirea ta... Ce am de-aici?... uite, poți să te duci iar după el. Regretăm o trimeteam la celalt, dar n-aveam ce spune.

— Acum... incheia Marta, parcă ar fi vrut să zică, te am pe tine. Firește, vroiam eu să cred asta.

Singuri fiind, n-a vrut niciodată să stea pe o canapea alături de mine.

— Lasă nu mai stărui... știu eu băeții...

Cine știe ce-i umbla prin minte. Eu, mă știam fără intenții, dar o alintare n-aș fi lăsat să-mi scape vreodată.

Seara nu mergea mai mult, pe bulevard decât până unde se terminau casele.

— Târziu... e opt... zău, nu mai merg...

— Numai cinci metri.

Se întorcea fără să răspundă și eu o urmăam. Ce era să fac.

* * *

Sezonul când fetele de provincie ies, după bacalaureat, ca din colivie, la București dragă, ce viață, cu buzoenii să nu dai ochii, te urmăresc când ești cu cineva, ce invidioși.

Serată la o dudue cu succes la examen, locuind pe străzi depărtate, întrerupte de maidane, fără câini, cu felinare chioare. Toamnă, la început, cu variații, seara, mai cald, mai răcoare. Marta și cu Lala m-au vânat din oraș și ne-am oprit la dudua cu petrecerea. Ea nu știu să danseze, Lala n-a vrut, și așa am stat amândoi de vorbă, intim, în altă cameră. Marta a observat și decâteori ne vorbea se arată foarte răutăcioasă.

— Și că Lilica X. te place?... ochii tăi... da și ea are niște ochi...

Oricum m-a făcut să privesc mult pe Lilica cu pricina, o fată desvoltată armonios, timidă și melancolică. Cea dintâi impresie.

La plecare aceiaș intimitate între mine și Lala. Vorbisem de dragoste cu aceleaș

M I N O I S

părerii și ne înțelegeam de minune. Nu era niciun rău cât timp nu mergeam mai departe. Ne-am despărțit, foarte călduros, și am pornit spre casă, Marta, o prietenă a ei care ținea mult să vorbească despre petrol într-o conferință, eu și amicul Caravan, un afurisit care îmi făcea semne că pricepe totul. O fi priceput el ceva dar eu nu știam nimic.

Străzi largi, pustii. S'o luăm pe aici, că eu știu drumul, p'acolo sânt câini, să nu ne vadă cutare, și așa mai departe. Noapte răcoroasă, către miezul ei, ora amantilor de-altădată, vorba poetului.

Am rămas numai cu ea.

— Marta, îndrăznii eu, de ce nu începi vechile tale relații ?

— Aș, e prea târziu... s'a dus... parcă ție ți-ar părea bine asta.

— Firește că nu... tu crezi că... și atât. Eram să-i spu' că o să alerg un an de zile după o fată și s-o trimit altuia.

— Știam eu ce-i în inima ta, dar ești dat dracului și taci.

— Dar ce vrei să-ți fi spus că te iubesc... să'ncep declamații ca după romane... alea-s nebunii de poet... tu trebuia să înțelegi...

Până acasă am luptat numai cu dialoguri de tot felul, ascunzându-ne și destăinuind numai cât se poate.

— Totuș, pentruca să te lămuresc, Marta, iată, îți declar că am sentimente puternice față de tine... toată sinceritatea...

— Mulțumesc... n-am timp. Aruncă ea cuvintele, așa pentruca n'avea ce spune în momentul acela.

Întâlniri tăcute, conduceri până la colțul străzii ei, după plimbări pe bulevard.

La câteva săptămâni eram cu ea și cu o altă prietenă a ei, pe care n-o văzusem de mult timp. Fată simpatică. Mai vine și un prieten al meu. Vorbă multă, râsete în mijlocul străzii. O glumă răutăcioasă din partea mea, Marta se supără și plecă. Intervenții, diplomație, iartă-l soro, nu se poate, nu mai vorbesc cu tine tontă viața

Aceiaș primăvară, pe care am așteptat-o cu toată ființa mea, cu multă sete de viață. Pe ea am văzut-o rar. Era la București. Îmi rămăsese un sentiment de simpatie destul de sincer, gata oricând la o revenire. I-am scris.

Marta, te rog să mă ierți pentru ceiace ți-am făcut, sunt cam egoist, mediul mă face astfel, îți scriu pentru a mă înșela pe mine însumi cu un adevăr, am, poate, sentimente care cresc dureros dar plăcut, ce bine ar fi ca oamenii să fie sinceri căci n'ar mai avea nevoie să se înfrângă unii pe alții, ci toți ar fi prieteni. N-am iscalit.

De, știu eu, poate rândurile mele să-i desvăluie și Martei adevărul. Mie mi-a fost deajuns o clipă, când am surprins sinceritatea nemărturisită a amândorura. Ține toată viața.

Radu Persescu

Poezia, n'are limite de inspirație, dar are limite de expresiune exterioară, deci, de limbaj. Într'un fel de voit, imitativ sau din lipsă de bun simț — căci oricum, arta cere și acest lucru — se dă o formă, poezii, care trece dincolo de normal, deci ia aspect de anormal. N-avem cel puțin un semn al poezii viitoare, pentruca autorul, poetul, e ceva rar, foarte rar, epocal. Mulți se dau la un joc de imagini stranii, cuvinte inventate sau necontribuind cu nimic la înaintarea ei, și numindu-se pe sine poeți moderniști, fără a fi totuș ceva.

Considerând folosirea cuvintelor perfect academice, nu se aduce o îmbogățire artistică, ele existând în lumea cultă. Forma intelectuală e lipsă de gust: Poezia e născută cu armonia omenească și trebuie să se adreseze tuturor. Nu-i o scădere, dimpotrivă. Ce vrea să facă poetul pedant cu amestecul acela de cuvinte căroro le dă o rimă. Un grad de cultură cu vocabularul în mână? Nimic.

Sunt însă câțiva poeți destul de adevărați, dar care nu forțează nota decât până la modern (nu modernism) cu mici incursiuni.

Din când în când, din nordul țării vin ecouri de acestea, mai temperate, mai adevărate, de versuri bune, mai ales din din Bucovina. Bucovinenii ăștia vor să aibă poezia lor și nu fac rău. S'ar putea să iasă și de aici ceva bun. Semne sunt destule.

Astfel citim pe d. Er. Ar. Zaharia, un obișnuit al revistelor bune din acele părți (provincia are reviste bune!) în ultima sa plachetă, foarte sugestivă *Minois*, care face să bănuim interiorul. Cinci poeme, toate bune, de un lirism foarte pronun-

țat, ceiace definește esența perfect poetică a d. E. Ar. Zaharia, peste ceilalți dela miazănoapte. Autorul acesta se pare a fi izolat în privința producției sale.

Are, *Minois*, cuvinte băștinașe bine utilizate în imaginile destul de proprii și clare. Are apoi și câteva cuvinte de efort intelectual, cum am putea numi unele vorbe streine sau prea academice, nefind generalizate în masse și provocând o casnă pentru înțelegere.

Placheta aceasta, include slove pentru o fată, imagini de vraje lirică, în multe locuri un fel de a gândi clasic.

Aș vrea să am asemeni poezilor latini puterea proslăvirii și geniul lor bogat să cânt delicatețea picioarelor ce-au stat întinse, goale'n ubră sub brațe de smochinii

Întâlnim mai pretutindeni versuri care rezistă criticii, mai ales ici colo având destulă apropiere cu autohtonismul nostru. Dealtfel, pentru bucovineni nici nu se pot concepe lipsa acestor întoarceri către pământul lor.

Au poposit la praguri de albe mănăstiri unde pridvoare scunde își zăgrăveau altife și vovezii ca tine de tineri și domnițe cu-obraji plini și cerul Moldovii în priviri.

Și ca aste, multe versuri găsim în poemul *Minois* al d. E. Ar. Zaharia care ne apare autentic. Ne surprinde însă, sfârșind cartea, rândurile care încheie bibliografia autorului, și care, pentru viitor, nu dorește să-și mai tipărească versurile. Neexplicabil, când atâți nepoeți își tipăresc prostia versificată uriunde.

n,

P a u l Z a r i f o p o l

A pierit de-odată, liniștit, ca viața lui ntreagă. Desnodământul acesta îți dă o impresie bizară, dacă l-ai priceput în lupia lui atât de scurtă, te înduioșează. Moartea lui e surprinzătoare mai ales că mulți îl știau la muncă grea de croit parte culturală, te uimește, te covârșește, atât de simplu și dureros a fost întâmplată. Să-l știi pierdut la trei zile după ce și-a dat sufletul în întâia și ultima lui lucrare deplin constructivă pentru noua noastră viață culturală Adevărat, parcă și-a dat în cartea asta tot duhul său.

Încă demult, dar totuș scurt timp pentru noi cei tineri, cinsprezece ani de publicistică, — l-am cunoscut din eseurile sale critice, atât de vii și surprinzătoare. Fiecare filă, atâtea idei extraordinare de clare, de sinteză perfect germană, nedidactică. Ultimul punct îl dălinește admi-

rabil pe Paul Zarifopol. A refuzat, venit în țară, catedra universitară ce i se oferise. Gest de o eleganță spirituală nelăntănită. N-a primit căci simțea că va fi pierdut criticii, modificat de didacticism.

În orice studiu al său vedea veșnic o nemaipomenită agerime de spirit, și obiectivitate, nu științifică ci larg înțelegătoare. Gustul său de artă era franceză. Veșnic nemulțumit de ce se producea. Dar niciodată n-a dat căi de urmat. Observații fine, tangențiale, dar vizibile pentru cei cu îndelețniciri artistice.

Studiile sale, din puținii ani, au fost strănse de nu știu cine în câteva cărți-cele. Un început de orientare pentru a da în ultimul timp cea mai inteligentă lucrare critică. Pentru arta literară, o punere la punct pentru vaste observații de natură literară. Se ocupă de francezi, ca o identificare a spiritului ascuțit.

Giovanni Pascoli

PLUGARUL

Noi nu cunoaştem, afară de Dante și Boccaccio, deloc literatura italiană, deşi este una din cele mai bogate și importante literaturi din Europa, alături de cea franceză, germană etc., și deşi literatura italiană e mult mai veche decât cele de mai sus și incomparabilă în unele privinți cu celelalte literaturi, totuși ea a rămas pentru noi o „terra ignota”. Aceste rânduri în această ordine de idei se înserează

Afel, una din marile glorii poetice ale Italiei moderne este — la noi necunoscut — Giovanni Pascoli, poet cu renume mondial. Născut în 1855, și-a făcut studiile la vechea Universitate din Bologna, unde și le-a terminat cu mare succes, ocupând loc în galeria marilor figuri ale Italiei la vârsta de 36 ani, cu celebra operă *Myricae* (1891-1900) s'ar părea o glorie cam întârziată, însă om de conștiințiozitate, n'a îndrăsnit să pășească în arena literaturii decât format — și după ce predă latina, pe care o mânuia tot cu atâta ușurință și eleganță ca și limba sa maternă, și greaca la mai multe licee, a ocupat catedre la Universitățile din Bologna, Messina Pisa, iar din anul 1905 a ocupat catedra lui Carducci de la Bologna. În 6 Aprilie 1912 arta și Italia pierdu un mare pionier în Giovanni Pascoli.

Având o vastă și profundă cultură clasică, posedând, cum am afirmat mai sus perfect latina și greaca, a scris opere în aceste limbii câștigând premii cu poeme latine ca *Veianus*, primul poem premiat la Amsterdam din epoea debutului, apoi cu *Inno a Roma* și *Inno a Torino* (1911) aceste scrise în latină și italiană, Cunoșcător al literaturii antice, a publicat și editat cu pricepere opere ale autorilor vechi, Astfel sunt *Lyra romana* și *Epos*. A publicat apoi două antologii *Fior da fiore* și *Sul limitare*, care sunt de o in-

PAUL ZARIFOPOL

La noi îl preocupa totul, dar era nemulțumit de tot și nu l-a găsit bun de adus în artă decât pe marele lui Caragiale, căruia ce omagiu i-a îngrijit editarea cu o râvnă de mucenic pentru sfânt.

După dispariția trupeză a lui Paul Zarifopol, poate nu va urma uitarea numelui său, muncii sale de serv al artei pe care a slujit-o. Artă e eternă. Și recunoștința noastră trebuie să-l pue de-a dreapta ei.

Deceia, cred în cuvintele lui Victor Hugo, această inimă mare și sinceră: „Moartea este adevărul adevărului. Înaintea morții nu rămâne din poet decât gloria, din om sufletul, din omenire singur Dumnezeu”.

Acestea pentru Paul Zarifopol.

contestabilă valoare, dată fiind autoritatea lui Pascoli în literatura italiană. desbătând și pânând în lumină probleme subtile ca *La mirabile visione*, *Sotto il velame*, *Minerva oscura*, probleme din ciclul Dantesco, *Scrise Pensiori e discorsi* într'un volum *Patria e umanità*, volum postum.

Alături de proză avem poezia unde Giovanni Pascoli e un maestru „Kat'exochên” al Italiei moderne, Poet de mare intuiție, cu verb de jar, de o rafinată auditivitate muzicală, scriind cu nerv și clasic, trăind din plin tragediile și tribulațiile inestetice ale vieții — mai ales durerile vieții de familie luând proporția unor înspăimântătoare evenimente, dădură poezie pascalienă în *Myricae*, note și vibrațiuni de elegie și melancolie dureroasă și spontană, de viziuni triste și amărâte ale unei vieți tot așa de triste. Insa educat literar și filozofic la școala sănătoasă a clasicilor, Giovanni Pascoli are despre lume o viziune deși tristă, însă totuși impregnată de frumusețea naturii, de lumina unor vaste pasteluri de țară, în care dealtfel trăia singuratic, de o frumoasă bunătate și filozofică seninătate. Va cânta apoi, ca marii clasici antici, georgismul și bucolismul Italiei moderne în *Poemetti* (1897-1900).

Descrie traiul plăcut și simplul de țară micile tragedii zilnice, cu toată poezia lor, neezurile și dovezile omului de țară cu toată feeria sa. În 1903 apărură „Canti di Castelvecchio în care cânta:

Fanciulle io sono l'acqua della Borra
Dove bruivo con un lieve rambo

Sotto i castagni: ora convien che corra
Chiusa nel piombo.

În 1904 apar „Poemi conviviali, care sunt o talmăcire a spiritului grec, inspirate din ciclul omeric. În aceste poeme poetul rămâne tot senin meditativ, atras de fantasticul și fabulosul mitic omeric. „Ode ed inni apar în 1906 ca și „Canzoni di Re Enzo”, „Poemi italici”, poezii de o frumusețe egală numai cu ele înșile. Alături de D'Annunzio Giovanni Pascoli a fost poetul oficial al Italiei, de aici oarecare manierism în poezia sa patriotică.

Inspirat din clasicii senini și armonioși poezia lui Pascoli este una din cele mai frumoase poezii moderne, plină de asemenea ca și a măștrilor săi de frumusețe, armonie, candoare, lumină și seninătate melancolic clasică, impregnată de un fond filozofic individualizat și sterilizat de o inteligență echilibrată de frumusețea bucolico-georgică a naturii. Personalitatea lui Giovanni Pascoli reiese proeminent din orice distich și se proiectează conturat precis și luminos în galeria marilor căutători ai „Poesisz moderne, aureolat de o strălucită glorie.

MARIN VATAFU

Trudit, în zorii limpezi pe răzoare
Cu fruntea scipitoare și senină
Își ară brazda'n pale de lumină
Cînd peste culmi s'aprinde cununi de soare.

Pămîntul lui bogat și plin de floare
Cu străluciri de rouă se imbină;
El, stă — incremenit în boarea lină
A vîntului ce hohote în zare.

Și cum privește'n depărtări tăcute.
Bronzat de aurora argintie
Întreg pămîntul vrea ca să-l sărute.

Tăcere. Vis tristețe. Renunțare
Nici umbră'n imvietrita reverie
A zeului stăpîn pe cugetare.

PANAIT NICOLAE

- Secretar de redacție al al revistei noastre este d. Ion Bogdan. Tot d-sa este însărcinat și cu administrația revistei, astfel orice chestiune financiară este regulată de d-sa.

- În chip normal manuscrisele se primesc pentru numărul în curs de apariție până la 20 ale fiecărei luni. Celelalte, întârziate, vor fi publicate în numărul imediat următor.

- Gând nou primește orice colaborare de literatură și critică. Nu sunt excluse nici studiile cu caracter social, dar atât cât privesc spiritualitatea oricărei populații și mai ales a poporului românesc.

- Domnii autori și editori sunt rugați a trimite redacției operele publicate spre a li se face cronica.

- În numărul viitor (Iunie No. 5) vom reproduce picturi, sculpturi, desene și gravuri de maestrul M. Rădulescu, Pădurăleanu, Benea și Niculescu. În acest scop revista va avea 20 pagini.

- La „oameni și idei” căutăm să închegăm câteva rânduri pentru *Revista Fundațiilor* amintind și de regretatul Paul Zarifopol care era încă în viață, revista noastră fiind dată, în parte la tipar, în preția întâmplării morții sale.

- Din motive serioase, întârziindu-se apariția revistei, strângerea materialului pentru nr. 5, întâmpină o excepție, căci va fi primit până la 5 Iunie.

- Cerem ertare conducerii publicațiilor față de care n-am putut răspunde cu schimbul revistei noastre.

- Mulțumim mult răbdătoarelor gazete *Pământul* și *România dela mare*, respectiv d. d. av, Eugen Cialic și I. Tudor pentru care avem cele mai sincere sentimente.

- Nr. viitor al *Gândului nou* apărând în 20 de pagini, aduce colaborări provinciale nebănuite și va fi cea mai mare publicație din provincie și una din cele mai mari ale țării.

Cercul revistei e format numai din tineri grupați de d. N. Niculescu.

Se zvonise în sat că Petre streinul se ține cu Maria. Și el băgase de seamă. Dar nu-i nimic, lumea vorbește multe. Dacă-i așa va face el cum va socoti. Și socoteala veni.

A plecat la oraș și a venit noaptea hoștește, A lăsat căruța cu cai cu tot la marginea drumului și a intrat nesimțit în casă. Ușa incuiată. A ciocănt. Sgomote nedeslușite se mutau de colo colo prin întunericul odăii. S'a opintit odată în ușe și a sărit în lături cu sgomotul de fior și lemn.

S'au luptat amândoi mult. Erau tari. Femeia fugise în odaia cealaltă și se incuiase.

Ei s'au bătut și în tindă, muți, Numai sgomotele bușiturilor și suflării se auzeau.

Un cer aproape alb lumina totul. Petre s'a împiedecat de ceva și a căzut. Dar sa sculat repede cu un lemn în mână și a lovit. Celalt a căzut și el. S'a ridicat drept învârtindu-se prin curte găsi un rețev. Petre, mai repede îl smulse și lovi. Omul s'a prăbușit greu la pământ.

Totul amuți cu noaptea. Răcoarea pătrunde adânc...

Frig și ploae, Petrea o luase razna

peste câmpul balta de apă. Iși târa tăcut oboseala în întunericul acela. Se oprea câteodată și se întorcea în spre locurile pe care le părăsise. Nu se gândia ce făcuse. Poate Mihai nu mai trăește. Maria ce-o fi făcut, A eșit din odăe și a găsit pe bărbatu-său mort. Erau gânduri cari nu începuseră a-l năpădi; nu-și da încă seama de fapta lui.

A mers așa în noapte până ce se apropie de un sat unde nici câini nu mai lătrau în ploaia ce cădea. Încercă să ocolească mormanul acela de case negre. Se ferea de drum cu oameni.

Înainte pâlpaia în tinda închisă cu geamuri, a biserici, o candelă ce sta să se stingă. Flăcăul trecu nebăgător în seamă pe lângă poarta mică a bisericii. Merse vre-o doi pași și întoarse capul. Rămase așa cu ochii țintă la tinda bisericii, privind pâlpaiala luminii ce se făcea mică, iar răsăria mai puternică,

Petre mormăi ceva inspăimântat și se duse de se rezemă de poartă. De aici privea lumina aceea ce trebuia să moară. Se inspăimântă deabinelea. Ceva de cari nu-și da seama, îl făcea să se teamă. Se lăsă înceț în jos pe stâlpul

gros și umed al porți și rămase acolo.

Singurătate deplină de jur împrejur. Dacă ar fi fost lumină s'ar fi văzut tot câmpul plin de apă, lucind la soare și'ar fi fost cald. Așa pământul mirosea puternic și bălțile de apă. Niște plopi poate își arcuiiau ramurile și pârâiau din cele câteva frunze rămase în sfârcul lor.

Flăcăului i se depănau deacum în minte toate. Încercă să plece dar nu putu cu niciun chip, nu-l ajutau nici picioarele și parcă nici gândul. Apoi amorți în frigul nopții, rebegit. Mâini reci parcă îi gădilau trupul, mâini de stafii eșite printre crucile strâmbe, din cimitirul de peste gard, din dosul bisericii. Ceva ca un cântec de mort îi flutura cu adieri pe la urechi, cântau strigoii și printre ei glasul lui Mihai și al Marii. Maria era acolo. Nu mai simțea nimic și mirosea a pământ.

Când au înălbit zărilor l-au găsit oamenii mai mort, L'au trîntit scindură în fundul unei căruțe și s'au oprit în poarta jandarmerii...

ION TADEU

C R O N I C A

LÂNGĂ SCHITUL LUI TARĂȚA

Roman de Puiu Gărcineanu

În faza actuală a romanului românesc cari, oricum, încearcă să treacă prin toate felurile concepute dela cel social la cel cerebral, e destul de greu să te afirmi fără reale calități artistice, mai ales când critica e așa de capricioasă iar editorul nespun de prudent.

Dar, trecând peste orice greutate apare dintr'odată un talent adevărat care reușește, dintr'un prim volum să-și croiască un drum onorabil în generația literară de vârstă nouă. Greutatea cea mare a valorii sale e dată prin cuvântul lui Cezar Petrescu, care într'un lung articol e x t r e m d e echilibrat a r a t ă personalitatea de viață nouă a d Puiu Gărcineanu, autorul romanului *Lângă schitul lui Tărăța*.

Și găsește d. Cezar Petrescu că subiectul n'ar coincide cu ritmul actual, căci acțiunea s'ar referi la trecut. Faptele nu împiedecă însă aprecierea justă a talentului romaneierului, care talent apare atât de evident.

Desigur volumul cel dintâiu nu poate constitui o formă definitivă, deși cartea d. Puiu Gărcineanu, pentru o minte clară, poate fi o concluzie pentru ce va deveni mai târziu acest mare talent. Cartea doua ne va da măsura puterii sale artistice.

Întâmplările proiectate în filele volumului apărut sunt simple reale și așa mai departe. Până la fine autentice.

Iașul, cea de-a doua metropolă rămasă

patriarhală, e minunat ales pentru această desfaceră de întâmplării. Iar dacă faptele se petrec aici, e că un alt subiect ar fi fost ceva străin. Aspectul clasic al vieții, tragismul, nu-l află decât în provincia bătrână, dincolo de nimicurile cotidiene ale urbilor frământate superficial.

Un profesor universitar, de o vârstă incertă — în acțiunea noastră n'are importanță — are o nevastă mai tânără decât el, pe care o neglijează neavând timpul să se ocupe de ea căci prepară niște lucrări. Căsnicia se răcește, femeia simte din ce în ce imposibilitatea de a sta în apropierea unui om impasibil. Pe sub fereastra casei trece zilnic un locotenent. Tacit, se formează o legătură de simpatie.

Au un prieten al casei, însurat, care îi vizitează. Probabil gândurile născute de prezența ofițerului provoacă un sentiment de apropiere între femeia neglijată și prietenul casei. Nu-și vorbește, dar fiecare se gândește unul la altul.

Profesorul se află într'o zi la prietenul casei, când vine servitoarea și-i spune spune de cucoană că a plecat de-acasă. Fugise cu ofițerul. Aci se termină cu ei doi.

Cel înșelat, profesorul, care desigur nu iubise niciodată, nu constată decât fuga, și asta rece. În urmă își amintește de un ofițer, la băi într'o vară.

Tot ce se întâmplă până aici pare a fi un fel de introducere, miezul romanului abia de acum se desvăluie.

După un timp, câteva vorbe între pro-

fesor și o studentă, îi desvăluie celui dintâiu rostul femeii. numai prin simplul contact verbal, care duce întrucâtva la o identificare a sufletelor. Se îndrăgostește de ea și se întâlnesc undeva în fiecare vineri — ziua Venerii — când se petrec cu ei scene de iubire puternică, poate carnală.

Intr'o zi el venind ca de obicei o află cu un student, cel mai slab elev din liceu, la limba latină. Buimac pleacă prin ploaie, ajunge acasă, ca de lângă poartă. Zorile l-au găsit tot acolo. Zace un timp și moare.

E tot ce interesează în acest roman. Nici vârstă nici nume, ci oameni trăind obișnuit un tragism simplu și covârșitor, deplin omenesc, pe care autorul a știut să-i descopere în adevărata lor mișcare.

Romanul *Lângă schitul lui Tărăța* al d. Puiu Gărcineanu nu prezintă promisiuni pentru viitor, ci așa cum apare, e chiar o realizare cu aspect definitiv.

CASA THURINGER

Roman de Panait Istrati

Încă dinainte de revenirea sa în singura patrie pe care o recunoaște, Panait Istrati, pribeagul acesta care și-a scris opera în altă limbă, văzându-și lucrările mutilate de traducători nepricepuți care n-aveau decât scopuri speculativo cu numele său, s'a hotărât să-și traducă singur opera în limba mamei sale. Rând pe rând. *Trecut și viitor*, apoi *Moș Anghel*.

Cassa Thuringer a fost scrisă în franțuzește și a apărut în traducere românească a autorului, aproape pe nesimțite anunțată e drept, se pare, dela revenirea sa în țară,

Opera aceasta e un fragment de frescă socială și o autobiografie. Adrian Zografi — Panait Istrati — e arătat în epoca de avânt tineresc irosit în miscări de extrema stângă, luptând pentru nimicirea burghezii, pentru triumful proletariatului năpăstuit.

Sunt în cartea aceasta sentimente de curată vibrație umanitară, cum numai marile noastre vagabond care a cunoscut atâtea și atâtea suferințe, le poate descrie. El, Adrian Zografi se ciocnește de realitatea lucrurilor, mai devreme decât ne-am fi așteptat.

E funcționar la casa de cereale Thuringer din Brăila. În afară de alții cunoaște pe servitoarna Iulia, pe fată plină de pauni, care e pentru el o trăsătură de unire, către o iubire trecută și idealizată, ce o are în admirația s'a față de Ana Thuringer soția patronului. O frământare destul de pronunțată pentru Panait Istrati aruncat între ideal și voluptate.

Datorită culturii sale interesante și solide totodată, de autodidact, are o influență recarabilă asupra lucrătorilor din port. Introducerea muncii mecanice prin instalarea unor elevatoare pun pe muncitor în situația nenorocită de a nu-și mai putea hrăni familiile, prin înlăturarea brațelor omenești. Adrian, plămădit cu toți oropsiții din Brăila, confundându-se cu cei care suferă, trece peste orice considerațiune față de patronii săi și provoacă greva care se prelungeste. Armatorii se ruinează, casa Thuringer de asemenea. În fața situației în care aruncă pe foștii săi stăpâni, frații Thuringer, Adrian e palmuit de realitate. A căuta să aduci fericirea într-o clasă, prăbușești în mizerie pe cea al căru loc tinzi să-l ocupi. Finalitatea, e o înfrățire cu caracter universal, pe care Panait Istrati încearcă să și-o apropie după o sumedenie de experiențe dureroase pe care le-a îndurat în pribegiile lui, fără limbă, fără patrie.

Romanul acesta e o cascadă de ade-

văruri ce cad peste doi trei oameni și întotdeauna asupra sa, pentru că el simte tot sensul realității, după o încercată practică și sufletească și trupească. „Casa Thuringer“ e o carte, care nu s'a văzut încă în literatura românească, a celui mai puternic și citit autor român.

Panait Istrati ne desleagă o lume așa cum e, așa cum ar dori-o el. Scoate și oameni și fapte din inima lui sensibilă, din sufletul său miraculos ca o epopee

UCENICII SF. ANTONIE

Roman de Damian Stănoiu

D. Damian Stănoiu e poate singurul autor, din literatura noastră de după războiu, care a cunoscut o ascensiune cu totul aparte. Apoi, poate tocmai acest fapt dă naștere unei probleme în ce privește situarea sa în literatura noastră. Și problema vine dela originalitatea scrișului său. Nu se lasă subjugat de niciun curent. Nu face altceva decât să scrie pentru a face, după d-sa, literatură și mai scrie câteodată și pentru editor. Cel puțin acesta-i aspectul general în ce privește producția d. Damian Stănoiu.

Dar problema de competență se spune valorii artistice a operei scriitorului în discuție. Dintr'un punct de vedere face o literatură de aspect ortodox — ceia ce l-ar trimite la „gândirism“ — dar nu de nuanță imediat evlavioasă ci o raportează la realitatea momentului.

Deunde nu înseamnă că n-ar fi un observator fin, artistic chiar din momentul când reproduce autenticul oricărui fond. Limba, spun cățiva, e de hrisov. Faptul n'are importanță atât timp cât este adecuată locului Noi, dacă avem un vocabular, n-avem o limbă cultă perfect adaptată, așa că scriitorul serie cum crede că e bine. Dealtfel limba e o condițiune pentru stil. Și d. Damian Stănoiu e original.

Ultima s'a lucrare e ca toate celelalte. Față de conținut a fost todeauna acelaș.

„Ucenicii sfântului Antonie“ e o carte ca toate cărțile. Plină de miez, de adevăr, scrisă frumos. Întâmplările se petrec la o mănăstire căci în afară de „Camere mobile“ n-ar avea unde să se petreacă. Făptașii, doi călugări, sfinții, și orătăniile din gospodăria mănăstirii.

Părinții și frații intru Cristos, Ghelasie Ghervasie, locuiesc două chilii lipite una de alta. Au mâncat mult de lăsată secului și dimineața, început de post, ei tot se gândesc la mâncare, fiind cam lacomi din fire. O rămașița din bunătățile din ajun le supără mirosul E post, și-i păcat să mănânci. Luptă inversunată, ore întregi de răbdare, până ce, la urma urmei, nu mai vor să postească, cu toate canoanele. Ghelasie e de fapt un molău. Doar Ghervasie, un munte de grăsime care are nevoie de hrană, e mai ambițios.

Lăsând la o parte o caracterizare interioară a făptașilor, cei doi care găsesc pentru fiecare pas în păcat, două vorbe de ale sfinților, ajung să dea naștere la un umor extraordinar de sănătos, dată fiind și ambianța exlavioasă care se ciocnește de ipocrizia fără margini a sfinților părinți, de care într'un fel nici laicii suntem oarecum străini.

Și, nesățiosul frate intru Crist, pe nume Ghervasie, împins de satana pleacă la eleșteu, doar de s-or fi prins în leasă ceva peștișori, să-i ducă în sat la vânzare. Dar el îi aduce acasă și fără multă discuție, spintecă vreo doi și prepară o masă, ca nu știu care sfânt, cu o călugărească îndemnare. Aici se termină toată acțiunea, care a durat vreo douăzeci și patru de ore.

D. Damian Stănoiu în Ucenicii sfântului Antonie ne dă ușa din lucrările sale cele mai bine stăpânite de autentic,

Mai ales umorul eșit din ciocuirea celor două fațete monahale, evlavie și ipocrizie, este de un realism covârșitor.

Un punct care nu definește integral numele de roman e timpul de desfășurare al acțiunii, limitat la douăzeci și patru de ore, desigur de marea fecunditate în fraze a d. Damian Stănoiu.

N

Oameni și idei...

IVGAR — Am citit într-o bună revistă un poem în proză, de o muzicalitate aproape perfectă. Un poem care prin idee ia proporțiile unei epopei. L'am citit fără a bănuși muzica din el și fără voință a eșit un cântec minunat. Primești parcă, vers cu vers și declami fără voce.

Piere hunul, poezia aceasta e iscălită Ivgar, un nume germanic, dar care probabil ascunde un român; nu pentru că

a fost publicată în „Munca literară“, dar pentru că se simte a fi ceva din noi. Nu cunosc pe acest Ivgar și nici n'aș putea bănuși cine-i. Și în măsura destul de mică a puterii de apreciere se poate constata, că ascunde un mare talent, pentru a nu folosi superlativul — și asta nu de teamă unei greșeli.

E în aceasta Piere hunul, o mistică ce ese din comunul celorlalte popoare, pare că se apropie de noi, de

noastră:

Eroi? Popoare. Huni și arieni. poate. Stepa — huni călări — Ariana o frumoasă fică.

Ar fi două idei. Hunii cuceresc stepa mor în stepă. Hunul, stăpânul, răpește pe Ariana, — pierе hunul, Ariana e liberă. Două mărețe teme pentru o epopee. Talentul acesta mare le poate trata, în chip hotărât. Ar fi o operă minunată, pentru literatura românească.

Mi-e teamă să nu dau o idee greșită asupra poemului acestui Ivgar, să nu-i stirbesc din adevăr, deaceia voi cita; va fi mai fideală convingerea. Un fel de prolog:

„La răsărit de soare, în stea infinsă, în care viața scânteie'n răstimpuri, se deapănă—acuma tăcerea de moarte, pe care o cere'n clipetele mari, jalea ce face pe asprii barbari, să'ndrepte mai strașnic privirea lor crudă, să'ndoaie grumazul, în chip! spre glie plecat, cu lacrimi amare, să ude pământul, de jale și soare atât de uscat; e jalea cea mare.. căci hunul ce pierе... Hunul... Stăpânul!..”

E inutil să se arate perfecțiunea acestei poezii, cari întrece gândirea. Imaginea e perfect reușită. Citez pasajii la întâmplare, fiindu-mi imposibil să aleg fragmente după voce.

„...Dar zadarnic!.. fiindcă Hunul — ce știm să-i poarte și în noapte și în zi, spre zări ce-aduseră hoardei prăzi bogate, iar în stepă, pentr'o clipă o stăpână: pe frumoasa Ariana...”

„...Dar cu duhul el trăește, căci revede ne'ncetat, vremi frumoase timpuri de glorie, când din stea vru să facă raiul drag și fermecat, când și-aduse pe Ariana ce în urmă a plecat.”

Pe urmă începe să desfășoare imagini puternici, într'o noapte. Timpuri cu urme de oarde dispărute — e Hunul — stăpânul ce-și întinde triburile pe întinsul stepei, Ariana învinge — pleacă — Hunul pierе, imagini de noapte — pentru stepă pentru Huni.

„E noapte neagră, cu ploaie măruntă ce udă'n adânc. În stepă s'aude galop răspicat.. E hunul stăpânul cu fata din lume — Ariana îi spune — și vine cu ea, cu sine în șea, pe vremea cea rea...”

Ariana scapă de hun care se prăpădește de dor. Ariana fuge departe — pe drumuri de noapte.

„Cu pletele'n vânt, cu dorul în gând, ca dusă de val, istețul fugar te poartă nebun spre stinsu-i stăpân, spre glasul de Hun, ce'n șoapta suspină „Ariana”... Și-odată cu el și stea cea rea și viața din ea pe tine te vrea; și'ntinsa-i tăcere pe tine te cere:”

Hunul pierе. Ariana se adâncește în viața nouă, pierdută cu zarea ce se nchide hunului—stăpânului.

„... În amurgul unei zile, la apusul unei vieți. hoarda'ntreagă stea toată se'nfrățese în rugă sfântă pentru bravul lor stăpân, pentru viața unui Hun... De la cerul'ntins și zeul neinvins, cu jale'n tăcere, toată stea cere... pe hunul... ce pierе!..”

Prezentat ca proză poemul, are unitate, e o realizare artistică ce poate umple de speranță pe cei cari l-au descoperit. Tocmai prin această unitate, plus

adevăr, la proporțiile unei creații artistice, aproape puăr.

N'aș fi putut descrie mai adevărat, fără ajutorul acestor fragmente din poemul — epopee al necunoscutului talent cu nume gotic, ce-și zice Ivgar.

REVISTA FUNDAȚIILOR — Gândul regal a fost totdeauna o strigare peste veacuri. Monarhul nostru își înscrie meritul pagini de istorie culturală prin faptă de temelie seculară.

În puzderia de publicații de cultură, până la revista fundațiilor n'ai fi găsit mai mult de una două pe tot întinsul pământului nostru și niciuna care să arunce drum podit temeinic pentru călătoria cea mare a spiritualității românești. Și a pornit din toată măreția unui gând voevodal. O amintire răscolitoare pentru trecut și pagini de adevăr pentru viitor.

Revista fundațiilor regale nu înscrie un curent, cum se întâmplă cu alte reviste, ci simplu privește autenticul artei țîșnit din capacitatea noastră culturală — se reperă la ființa noastră.

Am întâlnit în revistă nume care înseamnă o justă plasare în sfera intelectualității românești, în cel mai pur sens.

Cele patru numere notează conștiințios puțințe admirabile de angrenare în civilizat apuseană, fără a se căuta acel împrumut care a dus la dezastru orice încercare de culturalizare la noi prin directă și deci falșă adaptare. Arată hotărât că interiorul românesc are o forță neasemuit de gingașe, că sufletul românesc e o comoară de preț pentru o viitoare cultură care să treacă și singura prin veacuri.

Sunt la revista fundațiilor regale oameni care muncesc și cu mintea și cu inima numai pentru noi. N'am putea spune pe nume pe toți, dar desigur șeful șantierului, d. Paul Zarifopă, e unul din ei.

Cei cari conduc toată opera au cugetat că o singură publicație nu-i deajuns și au pornit pe drumul unei întregiri a lucrării care ia aspectul unui apostolat. Se vor traduce și se vor edita opere originale românești în condițiuni serioase.

În afare de „Semănătorul” și „Gândirea” carora le datorăm enorm, în special celei din urmă, revista fundațiilor cu tot aparatul său de culturalizare e singura portită de însănătoșire spirituală a țării românești. Și asta înseamnă mult.

PĂMÂNTUL—La Călărași apare această gazetă care spune totul prin însăși titlul său. Ceva mai mult. La poalele Bărăganului pare că ține pe umeri viguroși toată starea culturală a pământului, până în valea Buzăului. Oricum e un fel de Atlas.

Am primit număr cu număr această minunată gazetă ce se prezintă în cea mai frumoasă ținută intelectuală. Desigur, după cum am constatat, nu cred să mai aflu alta tot atât de constant scrisă. Re-

dactor — printr'o uimitoare modestie — d. avocat Eugen Cialic. Desigur că e sprijinit și de alți oameni de înțelegere pe care aș fi fericit să le scriu numele aici dar cari iubesc ascunzișurile anonimatului vrednici și curajoși.

E în atitudine aceasta lucruri cari spun mult de tot...

Îmi face impresia că fierberea culturală a Călărașilor își are obârșia în inima „Pământului” acesta care, o mărturisesc mi-a devenit drag. A atins trei ani de luptă. Cei cari scriu cunosc lupta condeului.

Deacum cărărușa li e înflorită pentru cât va vrea să apară. Prin trei ani depe frunte a atins vîrsta de încercare.

Numărul de Paști, în 16 pagini! ușor să dai sumedenie de pagini când n'ai literă, a fost cea mai strălucitoare revelație pentru publicistica de provincie și un frumos dar pentru cei cari au crezut în el, și eu am crezut de un an încoace.

Ar fi inutil să notez aici că a scris curat și mai știu eu care, coloane simțite curat, în „Pământul” dela Călărași. Ne întristează un lucru.

Veneticii răutăcioși care își aruncă nemeritat invidia neputinții lor asupra celor mai intelectuale gazete de provincie.

O TEZĂ — Ulița copilării îți aduce noianul amintirilor dragi, hât, cu ani în urmă. Anii ai copilării! sunteți mătânii scumpe pe care le număr în întoarcerile duioase ale gândurilor mele pribege.

Parcă îmi văd prietenul din vremea celor 13-14 ani, când prinde a se închea mintea și a bate inima la simțiri. Ulița, eu n-am părăsit-o nici azi. El, s-a dus pe ani de și-a frământat creierul și și-a tot citit privirea pironită cu noaptea în slavele științei, lui Hipocrat. Medicina, știința umană și singura religie a înțelepciunii. Cinci ani de studenție și doi ani de muncă înaltă prin laboratoare ca să dea la lumină unica lucrare de doctorat în limba română din cea mai tinără și curioasă descoperire la care i-au parte, și vreo câțiva savanți români, profesori ai prietenului Ion Suhaci. la priceput, l-au priceput și el i-a urmat credincios, Decurând a pus pecetea științii lui, singur, înscrisă magna cum laude pe acesta singura teză de doctor, în domeniul virgin al bacteriofagii.

Îmi întorc iar gândurile către anii copilării, dragi Atât îmi rămâne.

PUIU GÂRCINEANU
LANGA
SCHITUL
LUI TĂRĂȚĂ
— Roman —

Reviste și gazete

Brașovul literar, anul III No. 1 (Martie 1934). Revistă cu apariția la două luni, dela acest număr fiind nesprijinită. Probabil înjumătățirea apariției e o stringere de inimă pentru director, d. Cincinat Pavelescu și la care luăm și noi parte.

„Brașovul literar” publică — după cum se vede — orice numai să fie literatură bună. D. Cincinat Pavelescu își deapănă amintirile regale din alte vremuri. Întîlnim apoi proza cîtorva pene cunoscute: Valerian schițează „Stafiile dela Geamia veche” o clipă de amor tîtar. Apoi d. d. Simeon Andriciu, Ion Focșeneanu susțin frumoase rînduri.

Poezia, clasică, Ecaterina Pitis, Gherghinescu Vania, Ion Th. Ilea, C. S. Anderco iscălesc versuri bune. În urmă, traduceri corecte după Arthuro Graf.

Cea mai echilibrată parte a revistei e cronica, apoi însemnările, cărora li se dă cea mai importantă și dreaptă atenție. Alte reviste nici că se gîndesc. „Brașovul literar” novă n-i exemplu. Îl așteptăm fie chiar și peste două luni.

Grat moldovenesc, anii III No. 19-20 (Martie-Aprilie 1934). Apare la Iași. Dir. A. G. Delafintinele.

Numărul de paști vestește proza d. d. Al. Cazaban, Aurel H. Golimas, Savile Natbă, versuri de Delafintinele și M. Gr. Constantinescu.

Lumina poporului, anul IV No. 3-4 (Aprilie). Apare la Roșiorii-de-Vede, în editura d. Mihai D. Stănculescu și e bine scrisă.

Condeiele d-lor Florea Călin, Stănescu-Udrea, Petre Frînculescu, A. M. Pirvulescu, Dan Mureș, Constantin Salcia, Teodor Scarlat, Al. P. Tair, Paul Stanciu, Dinu Mateiaș, mărturisess trăinicia slovelor.

Tractorul, an I No. 3. Dir. Ștefan Tudor. Și apare, natural, la T.-Măgurele. Mare, frumoasă, foarte bine scrisă, deci are viață. Alceva ar fi de prisos. O întrebare. S'a substituit revistei S O, H, ? Ne-ar întrista. Ne obicuinisem prea mult cu acidul rîndurilor sale.

„Tractorul” acesta e scris de d. d. Ștefan Tudor, N. S.-Udrea, F. Crețeanu, Florea Călin, Traian Negară, Alex. R. Nițulescu, I. Turban, M. Ionescu, Tenebras, Tricobeth.

D. Ștefan Tudor în două articole caracterizează cu dreptate plagiatul cu adevărat oribil al lui Ion Covrig Salcia (Arni Kenna) care îl urmează credincios pe inconștientul Alfons Adania primul stigmatizat în materie de plagiat.

La vie de politique et litteraire, anul II N. 5. Apare la București sub direcțiunea d. Pavel Al Macedonschi. Numărul acesta e tot franco-romîn, adică scris în două limbi, ceace înseamnă că nu e scris nici franțuzește nici romînește. Nu dealtceva, dar pentru că pe d. M. Frunză nu-l interesează părerile Niculeștilor. În orice caz continuăm schimbul, Punct.

Insemnări anul III N. 14-15 și 16 (Februarie-Martie). Apare la Dorohoi sub direcția d. Ion Brîscăuceanu și e una din puținele reviste serioase ale provinciei.

Ne place s'o cetim. Aduce deobicei scrisul d. d. I. Brîscăuceanu, Ec. Furtună, Virsoy-Vyry, O. Viziteu, Mircea Streinul.

L-am întîlnit și pe poetul Ion Pillat.

Cefereul, anul II N. 7 (Aprilie 1934) Apare la Buzău redactat de poetul Ștefan Crăciun. E un organ profesional și literar, care își asigură veșnic colaborări meritate. Scriu în acest număr, d. d. Tr. Mărculescu, Gh. Popescu, Isac Samoilă. Pagina literară e susținută de Șt. Crăciun și Nicolae Niculescu.

Înmuguriri, anul III N. 1-2 (Ian.-Febr.) Apare la Fălticeni sub d. prof. Virgil Tempeanu. Revistă de sănătoasă conduită culturală scrisă tinerește. Întîlnim pagini de d. d. M. H. Delabaia, Aurel George Stino, Victor Măgură, Mariu Dumbravă. Versuri bune, semnează Aspazia Munte, Vera Marian.

Plai, anal I N. 1 și 2 (Martie-Aprilie). Apare la Plaiul Cosminului redactat de poeta bucovineană Aspazia Munte și Neculai Pavel.

Condee minunate semnează versuri, cari sunt se pare cele mai îndrăgite din cele patru pagini elegante. Aspazia Munte semnează „Mîhnire” și „Întoarcere”. M. Streinul leagă trainic în stihuri, biografia. D. Neculai Pavel, modest, păstrează simțire multă pentru puținele rînduri ce le închină.

Crainicul cetății, apare la Burdujenii. Promitem recenzie ultimului număr ce-l vom primi.

Solia dreptății, apare la Orăștie. Dir. dr. Alex. Herlea. Mulțumim pentru schimb pe care l-am primit regulat, cerem erta-re de a nu fi putut răspunde cu aceeași regularitate.

Ideea națională, apare la Buzău. Dir. N. N. Manolescu. Organ de curată manifestare națională în ideea de cultură.

Condeiele deprinse ale d. d. N. N. Manolescu, Em. Radu, Diacon Bratudau suficient măsura puțințelor naționale. Eminunată încrederea pe care directorul o arată în destinele neamului nostru.

Bloc anul I N. 1. Apare la P.-Neamț. Dir. George Dem.-Pan. Scrisă tinerește și deci cu foarte mult nerv. Vom reveni, onorați cu ultimul schimb.

România dela mare anul II N. 20. Apare la Constanța ca organ dobrogean, redactat de d. I. Tudor. Are colaborări strălucite și constante. Interesant prin atenția ce o dă literaturilor blacanice și mai ales mișcărilor naționale albaneze.

Națiunea an I. Organ de naționalism integral, dirijat de d. A. C. Cuzin. Pagina întii inscrie cele mai viguroase și înălțătoare idei prin pana d. Toma Vlădescu. Mai scriu d. A. C. Cuza, I. Nedelescu, Ion Sân Giorgiu, Dragoș Protopopescu, Nichifor Crainic, N. Crevedia.

Munca literară an II N. 2. Apare la București. Director Ioan Georgescu. Numărul de față, mărit și îmbunătățit aduce colaborări care vor forma deacum fundamentul revistei.

Puncte an I N. 2. Apare la Buzău redactata de George Popescu și T. Nice scrisă cu mult simț. Colaborează T. Mereanu, George Popescu, Panait Nicolae, T. Nice, Niculae Niculescu.

Omega an I N. 3. Apare la Buzău condusă de d. I. Ionescu. Revistă tinerească și destul de bine scrisă. Revistă tinerească și destul de bine scrisă. Semnează Th. Merei, T. Ionescu, Neagu Cimpoescu etc.

GÂND NOU

L I T E R A T U R Ă
Ș I C R I T I C Ă

Red. } NICULAE NICULESCU
CONST. LUPESCU

ABONAMENTE 50, 120, 500

23 STR. TRANSILVANI — BUZAU